

lodrom), ki je postala nenadomestljiv element nove zasedbe Laibach. Sledi odlična pesem *Eat Liver*: to je klasična laibachovska pesem, ki bi lahko spadala v albume, kakršen je *Nato* (1994), saj po slogu spominja na nekatere znamenite skladbe tega obdobja, npr. *Alle Gegen Alle*. Skladba *Americana* je zelo živjeta, a hkrati pušča prostor za glasbeno eksperimentiranje. *We Are Millions and Millions Are One* je najbrž edino razočaranje na novem Laibachovem albumu, kajti pesem je bila še pred izidom označena za ljubezensko skladbo in morda prav zato ne dosega naših pričakovanj. Morda pa je zasedba namenoma ustvarila tak horizont pričakovanj. Podobno bi skladba *Walk With Me* prej spadala v repertoar skupine *Melodrom* kot pa na politično angažiran, brezkompromisen album Laibachov. Bolj ali manj podobna ocena velja za pesem *Bossanova*, ki bi bila najbrž prej primerna za nekakšno glasbeno kuliso kot za vsebino resno zastavljenega političnega manifesta. K sreči se novi Laibachov slog prekine z veliko bolj zanimivimi pesmimi, kot sta distopična *Eurovision in provokativna Resistance Is Futile*, ki v marsičem spominjajo na glasbeno izročilo legendarne zasedbe *Kraftwerk*. Zadnja skladba *Koran* pa je razred zase in je gotovo vredna globlje poslušanja. Da se nanjo privadimo in dojamemo njeno globino, jo je namreč treba poslušati vsaj nekajkrat. Najboljše pesmi na albumu so tiste, ki so najbolj »brezkompromisne« oziroma tiste, ki so že bile prisotne na ep-ju »S«: *Eurovision*, *No History in Resistance Is Futile*. Na tej plošči masivna prisotnost glasu *Mine Špiler* ne prinaša izrazite dodane vrednosti in najbrž ne žanje vseh zaželenih sadov, ki jih je obe-

talo njeno sodelovanje s skupino. Ni pa izključeno, da je »ženska teatralnost« ključni element na nastopih v živo. Na koncu velja izpostaviti še dejstvo, da so številne tematike na albumu *Spectre* že prisotne na nekaterih prejšnjih Laibachovih zgoščenkah, a je tokrat nov, ključni element nekakšen humanizem, ki v boju za boljšo prihodnost izpodriva ciničnost in temačnost. Najbrž bodo – kot to poznamo že iz preteklosti – poslušalci tudi tokrat razdeljeni med one, ki se z Laibachovo impozantnostjo nikakor ne želijo poistovetiti, in tiste, ki zasedbo dojemajo kot nadpovprečni dosežek sodobne pop kulture, ki presega meje med visoko in popularno kulturo in ki prav zato v sebi skriva dragoceno skromnost. Včasih se je treba zelo potruditi, da jo vidimo in dojamemo – zlasti, če je sami nimamo prirojene.

Mitja Stefancic

Basil Davidson BREME ČRNEGA ČLOVEKA

Prevod: Matija Urbanija;
Založba /*cf, 2012;
307 str.

Afrika, njeno sedanje ekonomsko in politično stanje ter njena polpretekla zgodovina so slovenski javnosti poznane približno toliko kot gorovja na Saturnu ali zgradba bacila turbekuloze. Povprečni Slovenec ne zna niti naštetih desetih afriških držav, kaj šele pokazati na njihovo lego na zemljevidu ali povedati kaj o njihovi preteklosti. Krivdo za to gre pripisati predvsem šolskemu sistemu: v osnovnih in srednjih šolah se Afriko obravnava zgolj pri geografiji, pa še tam predvsem njeno podnebje, rastlinstvo in geologijo. Nič bolje ni na univerzi: tam lahko o Afriki kaj

zavimo zgolj pri antropologiji, pa še tu je govora predvsem o kulturi njenega prebivalstva, torej o njihovih navadah, verovanjih in ritualih. O polpretekli afriški zgodovini ter ekonomski in politični situaciji, v kateri se trenutno nahaja, nam slovenski šolski sistem ne zna povedati ničesar; posledično je poznavanje teh tem v Sloveniji praktično nično. Vsem, ki bi radi nadoknadili ta manko, bo prav prišla knjiga *Breme črnega človeka*, ki so jo pred kratkim izdali pri založbi *cf. Posveča se ravno zgoraj omenjenim temam, torej polpretekli ekonomski in politični zgodovini Afrike ter njenemu trenutnemu stanju. Njen avtor, britanski zgodovinar Basil Davidson, velja za enega največjih afrikanistov 20. stoletja. Davidson prvotno sicer ni bil zgodovinar, temveč reporter. Z afriško zgodovino se je začel ukvarjati po naključju. Med drugo svetovno vojno ga je na poti iz Londona v Egipt za krajši čas slučajno zaneslo v severno Nigerijo. Tam mu je sopotnik pokazal ruševine mesta Kano. Kot pravi sam Davidson, je ogled teh ruševin v njem prižgal iskro zanimanja za Afriko. Takrat se je odločil, da se bo v prihodnosti poglobil v zgodovino tega mesta in v afriško zgodovino nasploh. To prvotno zanimanje se je sčasoma spreverglo v pravo obsedenost. Davidson se je tako po vrnitvi z bojišč druge svetovne vojne začel intenzivno ukvarjati z afriško zgodovino, ki ji je nato posvetil naslednjih 40 let. V tem času je napisal več kot 30 knjig, v katerih je obravnaval različne teme iz afriške zgodovine. Potrebno je poudariti, da je Davidson eden prvih zahodnih zgodovinarjev, ki je opustil stari rasistični pogled, češ da Afrika pred kolonizacijo ni poznala urejenih in stabilnih držav. Nasprotno je v

svojih delih vedno znova poudarjal, da so v Afriki pred 19. stoletjem obstajale ustaljene, kompleksne družbe, ki so poznale tako državne institucije kot pravo, vsestransko ekonomijo.

V Bremenu črnega človeka Davidson obravnava predvsem politično in ekonomsko zgodovino Afrike v obdobju od 18. stoletja, pa do 90. let 20. stoletja. Svojo pripoved začne z opisom predkolonialne Afrike. Na primeru ljudstva Asante prepričljivo pokaže, da je Afrika že pred kolonizacijo poznala urejene in kompleksne družbe. Asantska družba, ki je obstajala v 18. in 19. stoletju, je poznala osrednjo oblast, ki je sprejemala ključne odločitve, policijo in vojsko, pravo, zapisano v obliki mitov in religioznih besedil, in učinkovito predtržno ekonomijo. Podobnih urejenih družb je bila v Afriki še cela vrsta. Davidson primerja te družbe z evropskimi srednjeveškimi kraljestvi.

Tovrstnih državnih struktur je bilo konec 19. stoletja, ko so celino vojaško zasedle evropske kolonialne velesile, več. Davidson kolonialnega obdobja ne opisuje podrobneje, omeni le, da so evropske države razlastile afriško prebivalstvo, razpusstile dotedanje politične institucije in uvedle nove, vključno z upravnimi središči, iz katerih so vladali kolonialni uradniki. Evropska zasedba celine je trajala do druge polovice 20. stoletja. V 60. in 70. letih so se evropske velesile začele postopoma umikati iz Afrike, iz bivših kolonij pa so nastale samostojne države.

Umik kolonialnih sil in ustanavljanje samostojnih držav je afriško prebivalstvo pozdravilo z navdušenjem, ki pa se je kmalu sprevrglo v obup – novoustanovljene države niso bile demokratične, stabilne in ekonomsko uspešne, kot so

sprva upali njihovi državljani. Ravno obratno, vse po vrsti so bile – in so še danes – skorumpirane, nedemokratične in politično nestabilne. V naslednjih desetletjih so se tako v vseh novoustanovljenih državah dogajali državni udari, revolucije, državljanske vojne, državni bankroti, izkoriščanje večine prebivalstva s strani elite, v določenih državah, kot npr. v Sudanu ali Ruandi, pa celo pravi genocidi.

Davidson meni, da gre vzroke za propad novoustanovljenih držav iskati v tem, da so se njihovi ustanovitelji preveč slepo zgledovali po evropskih državah. Pri snovanju novih političnih institucij so se tako odločili za neposredno kopiranje evropskih modelov, predvsem francoskih in britanskih, pri čemer pa niso upoštevali, da so afriške družbe zelo drugače organizirane od evropskih. Rezultati tega nepremišljenega početja so bili katastrofalni.

V zadnjem poglavju Davidson razmisli o tem, kakšna prihodnost čaka Afriko. Glede tega ni nič kaj optimističen: v afriških državah bodo po njegovem tudi v prihodnjih desetletjih kraljevali nered, nedemokratičnost, revščina in državljanske vojne. Po Davidsonu se lahko Afrika na dolgi rok reši iz bede zgolj prek širjenja demokracije in federalizma – zgolj s postopnim uvajanjem decentralizacije in demokracije se lahko afriške države nekoč v prihodnosti postopoma postavijo na noge.

Breme črnega človeka je napisano v jasnem in berljivem jeziku. Druga pomembnejša prednost knjige je objektivnost: Davison ne poskuša olepšati ene strani in očrniti druge, kot to pogosto počno avtorji, ki pišejo o temah, ki imajo velik političen pomen (pomislimo le na slovensko zgodovinsko pripoved o drugi svetovni vojni). Ravno nasprotno: po-

drobno prikaže tako zločine kolonialnih velesil kot tudi napake in zmote ustanoviteljev pokolonialnih afriških držav. Edina večja slabost knjige je nesistematičnost: v svoji predstavitvi politične in ekonomske zgodovine avtor Afrike tako izpušča cela obdobja. Tako med drugim izpusti skorajda celotno obdobje kolonializma, saj podrobneje obravnava le njegov konec. Namesto podrobnejšega orisa kolonizacije se je raje odločil, da v knjigo vključi poglavji o razvoju nacionalizma v Evropi in zgodovini Vzhodne Evrope po drugi svetovni vojni. Vsekakor čudna odločitev.

Kakšna je končna ocena? Če vas zanima politična in ekonomska zgodovina Afrike v 19. in 20. stoletju, potem vsekakor vzemite Davidsonovo Breme črnega človeka v roke. Če ne drugega, boste lahko po končanem branju za razliko od velike večine Slovencev znali pokazati deset afriških držav na zemljevidu.

Peter Boštjančič

Aleš Praček BILO JE NEKOČ, RESNIČNO KOT ZDAJ

Pripoved o zgodovini ozemlja današnje Slovenije od pradavnine do svetovnih vojn
Buča, 2014;
216 str.

Knjiga, ki si prizadeva priti v repertoar zimzelene literature na policah slovenskih dnevnih sob, se nedolžno poigrava z zgodovino kot kratkočasno vednostjo: ne obravnava je kot znanosti, temveč prej kot nacionalno domoznanstvo. Težava pravzaprav ni v tem, da delo ne uporablja znanstvenega aparata, saj verjetno drži, da ta bralca prej odbija kot privlači, in tudi ne v tem, da podaja